

N:o 177.

Af herrar **W. T. Lundgren** och **C. J. Ödman**, om ändring af § 24 riksdagsordningen m. m.

Med anledning af Kongl. Maj:ts till denna Riksdag aflemnade nådiga proposition angående utsträckning af den politiska rösträtten, taga sig undertecknade friheten väcka följande motion.

Hvilken uppfattning man än hyser om lämpligheten af den politiska rösträttens utvidgning eller gränsen därför, torde hvarje förslag i den ena eller den andra riktningen likväl böra mötas i den åsigt, att den svenske medborgare, som fullgjort föreskrifna villkoren för åtnjutande af politisk rösträtt, icke bör af olämpliga stadganden i grundlagen hindras att denna sin rösträtt utöfva.

Så har emellertid hittills varit förhållandet med en talrik klass svenska medborgare nemligen *sjömännen*, hvilka, under utöfvandet af sitt yrke, vanligen befinna sig utomlands, eller på inländska platser, så långt aflägsna från deras hemorter, att de icke utan stor, och gent emot befraktare oförsvärlig tidsförlust, i förening med känbar kostnad, kunna infinna sig vid en valförrättning, hvarför i de flesta fall icke ens tiden är dem närmare bekant.

Alldenstund riksdagsordningens § 24 med dess nuvarande lydelse stadgar, att rösträtt icke får utöfvas af annan valberättigad än den, som vid valtillfälle personligen sig inställer, skola *sjömännen* salunda, om ingen ändring af detta stadgande sker, fortfarande sakna den medborgarrätt, hvarpå från andra samhällsklassers sida så kraftiga yrkanden under flera år framkommit. Ju mera afseende dessa yrkanden vinna, desto hårdare måste *sjömännen* känna sig tillbakasatta.

I samma ställning som *sjömännen* hafva i här omförmälda afseende befunnit sig äfven andra, om än icke så talrika, representanter från andra

medborgareklasser, hvilka af en eller annan anledning varit förhindrade iakttaga personlig inställelse vid riksdagsmannaval, men genom utsträckningen af de värnpligtiges öfningstid tillkomma ytterligare ett stort antal röstberättigade, tillhörande svenska armén och flottan, hvilka af sina militära pligter nödgas under nu gällande grundlagsstadgande afstå från utöfvande af den medborgarrätt, hvaraf de eljest äro i besittning. Detsamma kan sägas om personer anställda vid jernvägar, post- och telegrafverken m. fl.

Då vi och med oss hvarje billigt tänkande måste anse, att nu påpekade missförhållande icke kan stå väl tillsammans med den grundtanke, som bör bilda underlaget för hvarje rättvist afvägande af medborgerliga rättigheter och pligter, hafva vi funnit oss uppfordrade att föreslå en ändring af berörda § 24 riksdagsordningen i ändamål att såvidt möjligt förekomma att ingen röstberättigad må genom obilligt lagstadgande hindras från utöfvande af sin rösträtt eller med andra ord från fullgörande af sin medborgerliga pligt.

Den förändring, som vi alltså taga oss friheten föreslå, är icke någon nyhet, eftersom de bestämmelser, hvilka vi tagit till mönster, äro gällande i Norge för inrikes vistande ända från 1884 och för utrikes vistande sedan införandet af lagen af den 5 juni 1897, och tillämpas enahanda princip i Nordamerikas förenta stater och Schweiz, likasom förslag om liknande rätts införande varit å bane i britiska parlamentet.

Vi hafva trott det vara lämpligast, att erforderliga anvisningar till de röstberättigades ledning, här likasom i Norge, lemnas i en särskild lag, till hvilken kunde i riksdagsordningens § 24 hänvisas.

Vi hemställa alltså,

att Riksdagen ville till godkännande i grundlagsenlig ordning antaga bifogade

- a) Förslag till ändrad lydelse af § 24 riksdagsordningen.
- b) Förslag till lag angående hvad iakttagas bör, när röstberättigad, hindrad att personligen inställa sig vid riksdagsmannaval, ändock vill sin rösträtt utöfva.

och anhålla vi om remiss till konstitutionsutskottet, som behagade vid förslagens pröfning, vidtaga den ändring i formuleringen, som möjligen må finnas lämplig.

Stockholm den 14 mars 1902.

W. T. Lundgren.

Carl J. Ödman.

a) **Riksdagsordningen § 24.**

Nuvarande lydelse.

Rösträtt må ej utöfvas af annan valberättigad än den, som vid val-tillfälle personligen sig inställer.

Föreslagen lydelse.

De röstberättigade, som vistas inom riket, men på grund af sjukdom, militär tjänstgöring eller annat laga förfall icke kunna personligen inställa sig vid valtillfälle, ega att skriftligen sända sina röster till valförrättaren, innan valet hållits.

Samma rätt ega de röstberättigade, som af resa eller vistande utomlands äro förhindrade att vid riksdagsmannaval iakttaga personlig inställelse.

För utöfvande af rösträtt, när dertill berättigad icke personligen in-finner sig vid valförrättningen, skola iakttagas de föreskrifter, som äro i särskild lag gifna.

b) **Förslag**

till

Lag angående hvad iakttagas skall, när röstberättigad, hindrad att personligen inställa sig vid riksdagsmannaval, ändock vill sin rösträtt utöfva.

§ 1. Röstberättigad, som på grund af förfall, hvarom i § 24 riksdagsordningen omförmäles, är förhindrad iakttaga personlig inställelse vid riksdagsmannaval, eger att med iakttagande af i denna lag gifna föreskrifter insända sin röstsedel till valförrättaren.

§ 2. Om den röstberättigade, som vill begagna sig af den honom enligt föregående § medgifna rätt, vistas inom riket, skall han inlägga sin röstsedel i ett särskildt kuvert, som derefter slutes och inlägges i ett annat kuvert, som derjemte skall innehålla ett handbref, hvori den röstande upp-lyser om anledningen till hans personliga uteblifvande. Sistnämnda kuvert skall derefter tillslutas, adresseras och öfversändas till vederbörande val-förrättare.

Röstsedeln skall vara af hvitt papper, omärkt och icke underskrifven.

Innan omröstningen afslutats och öppnandet af valsedlarna börjats, skall frånvarande röstandes förfallsanmälan af valförrättaren uppläsas, och

om det uppgifna förhindret af de närvarande valmännen godkännes, öppnas det kuvert, som innehåller röstsedeln, och nedlägges densamma oläst i valurnan.

Godkännes deremot icke det uppgifna förhindret, förvaras röstsedeln i dess kuvert, som i sådan händelse icke öppnas.

§ 3. Om den röstberättigade, som vill begagna sig af den i § 1 här ofvan honom medgifna rätt, vistas utom riket eller ämnar begifva sig utomlands, eger han att skriftligen insända sin röstsedel till valförrättaren, antingen före afresan från riket, eller från utrikes ort, derest han på den tid valet sker icke har varit frånvarande från riket längre tid än 36 månader.

§ 4. Röstberättigad, hvarom i § 3 omförmäles, skall hos mantals-skrifvaren i den kommun, han tillhör, förskaffa sig mantalspass enligt nedanstående formulär.

§ 5. Röstsedel, afgifven af i § 3 omförmäld röstberättigad, skall för att vara gällande

a) vara af hvitt papper och utan underskrift eller vidhäftadt eller åsatt märke;

b) icke vara afgifven tidigare än tre månader före valförrättningen.

Befinnes sådan sedel lyda på flera, än som vid valtillfället böra väljas, skall det eller de på sedeln sist skrifna namn anses såsom oskrifna.

§ 6. Röstsedel enligt § 5 skall af den röstberättigade personligen samt i enrum osedd af andra inläggas i ett särskildt kuvert, som likaledes af honom sjelf tillslutes.

Kuvertet med ineliggande röstsedel skall derefter tillika med ett dateradt och af den röstberättigade undertecknadt handbref (missiv) inläggas i kuvert, som skall adresseras till valförrättaren för den kommun, som den röstberättigade tillhör.

Om i något kuvert finnas flera röstsedlar, skola, om de sins emellan äro skiljaktiga, samtliga kasseras och, om de alla äro lika lydande, endast en af dem godkännas.

§ 7. Det i § 6 omförmälda handbref skall

a) meddela upplysning om anledningen till den röstberättigades frånvaro från riket,

b) innehålla förklaring på tro och heder från den röstberättigade, att röstsedeln af honom personligen, frivilligt samt i enrum och osedd af andra inlagts i det kuvert, hvori den öfversändes,

c) vara försedt med påtecknad vittnesintyg, att underskriften är egenhändig samt afgifven på tid och ställe, som handbrevet angifver,

d) vara försedt med påtecknad vittnesintyg, att det i § 4 omnämnda dokument (mantalspasset) blifvit för vittnena företedt och att den, som undertecknat handbrevet (missivet) och begärt det under här nästföregående mom. c) föreskrifna vittnesintyg, är densamme, som i mantalspasset angifves.

§ 8. Vid beräkning af den i § 3 bestämda tidsfrist medräknas den dag, då afresa egde rum eller röstsedel utfärdades, hvaremot den dag, då valförrättningen hålles, icke inberäknas.

Afresan från riket anses, om den röstberättigade icke tillhör besättning på svenskt fartyg, hafva skett senast den dag, då mantalspasset utfärdats, men om han tillhör besättning på svenskt fartyg, den dag, då sista påmönstringen eller utklareringen i Sverige egde rum för resa till utlandet.

Röstsedeln anses utfärdad den dag, då det åtföljande handbrevet undertecknas.

§ 9. Vid utfärdande af röstsedel före afresan från riket skall den röstberättigade personligen förevisa sitt mantalspass för notarius publicus eller, om han tillhör besättning på svenskt fartyg, för vederbörande sjömanshusombudsman och i dennes närvaro

a) underteckna handbrevet, som derefter af notarius publicus eller sjömanshusombudsmannen erhåller de i § 7 mom. c) och d) påbjudna vittnesattester;

b) inlägga handbrevet och kuvertet med inneliggande röstsedeln uti ett annat kuvert, som han derefter tillsluter och adresserar till valförrättaren. Skrifvelsen till valförrättaren skall af notarius publicus eller sjömanshusombudsmannen under rekommendation genast öfversändas till valförrättaren med upplysning om, när och hvar handbrevet blifvit af den berättigade undertecknad.

§ 10. Afgifvande af röst från utländsk ort skall, om den röstberättigade icke tillhör besättning på svenskt fartyg, ske på svenskt konsulatkontor, hvarest det, som i § 9 mom. a) och b) föreskrifves, skall utföras i närvaro af den svenska konsuln, som meddelar de i § 7 mom. c) och d) påbjudna vittnesintyg med tillfogande af upplysning, huruvida den röstande tillhör besättning på svenskt fartyg eller ej.

Handbrevet med inneliggande röstsedeln skall af konsuln genast i frankeradt och rekommenderadt skick öfversändas till valförrättaren med upplysning om, när och hvar handbrevet blifvit af den röstande undertecknad.

I stället för svenskt konsulat kan anlitas en notarius publicus på vederbörande utländska plats.

§ 11. Om deremot den röstberättigade tillhör besättning på svenskt fartyg, sker afgifvande af röst från utländsk ort på följande sätt:

Den röstberättigade förevisar sitt mantalspass för fartygets befälhafvare, hvarefter det åligger denne att sammankalla besättningen för utseende inom sig af 2 män.

Valet, som sker med slutna sedlar, förrättas af befälhafvaren, och införes anteckning derom i den i sjölagen föreskrifna skeppsdagbok.

Befälhafvaren och de valde männen skola

a) meddela upplysning om gällande föreskrifter angående röstsedelns utseende och handbrevfets affattning samt tillvägagåendet vid röstsedelns insändande,

b) derefter lemna den röstberättigade tillfälle att ombord i enrum och osedd af andra inlägga sin röstsedel i därför påbudna, särskilda kuvert, hvarom anteckning skall göras i skeppsdagboken,

c) derefter tillse, att föreskrifterna i § 9 mom. a) och b) efterkommas, och på handbrevet meddela de i § 7 mom. c) och d) påbudna vittnesintyg, tillika med upplysning om, när och hvar den röstande senast påmönstrades eller utklarades i Sverige på resa till utlandet.

I skeppsdagboken införes för hvilka röstberättigade vittnesattester utfärdats äfvensom upplysning om hvilken valkrets de tillhöra.

d) efter förrättningens afslutande uppläsa hvad som härom blifvit i skeppsdagboken infördt samt framställa förfrågan, om någon af besättningen har något att anmärka mot hvad som passerat eller i dagboken antecknats, i hvilket sistnämnda fall de framställda anmärkningarne äfven skola införas i dagboken, som derefter undertecknas af befälhafvaren och de två af besättningen valde män.

Det åligger fartygsbefälhafvaren att genast insända de färdiga skrivelserna i frankeradt och rekommenderadt skick till vederbörande valförrättare jemte upplysning om, när och hvar handbrevet af den röstande undertecknats samt att i dagboken attestera, att så skett.

Om besättningens antal under fartygets vistelse i hamn understiger 4 man, afgifves röst på det i § 10 föreskrifna sätt.

§ 12. Det åligger svenska konsulern och svenska fartygsbefälhafvaren att ofördröjligen telegrafiskt underrätta justitiedepartementet, så snart det kommit till deras kännedom, att någon, som erhållit vittnesattest i enlighet

med §§ 9, 10, 11, under loppet af de närmast derpå följande tre månaderna affidit.

§ 13. Till besättningen räknas, förutom befälhafvaren och manskapet, jemväl en hvar, som har fast anställning ombord, äfven om han icke är påmönstrad.

§ 14. Handbref, innehållande röstsedlar, skola, i den mån de inkomma, af vederbörande valförrättare införas i förteckning, hvartill formulär af Konungen fastställas.

I den ordning dessa förfallsanmälningar inkommit skola desamma efter nämnda förteckning vid valtillfället föredragas på sätt tredje och fjerde styckena af § 2 föreskrifver.

§ 15. Röstsedel, insänd på grund af denna lag, fritager icke den röstberättigade från skyldighet att iakttaga personlig inställelse vid valförrättningen, derest hans förfall upphört så tidigt, att han kan hinna der infinna sig.

Röstsedel, som afgifvits utan berättigande i denna lag, blifver icke giltig derigenom, att den röstberättigade före valet återkommit till riket.

§ 16. Blanketter till de i § 4 föreskrifna mantalspass bekostas af staten, som äfven återgäldar post- och telegrafporto enligt §§ 9, 10, 11 och 12.

För utfärdande af mantalspass, påskrifver och attester enligt denna lag skall ingen betalning erläggas till svenska tjänstemän eller andra svenska undersåtar.

§ 17. Det åligger befälhafvare på svenskt fartyg att hafva denna lag anslagen ombord i besättningsrummet.

§ 18. Om någon uppsåtligen eller genom grof vårdslöshet åsidosätter här gifna föreskrifter för utförandet af någon i denna lag omförd röstberättigad eller underlåter att fullgöra någon honom åliggande skyldighet, skall han böta från 40 till 800 kronor till hemortens fattigkassa samt ersätta de genom hans förseelse vållade utgifter.

Vid bötesbeloppets bestämmande skall såsom en försvårande omständighet anses, om på grund af förseelsen någon röstberättigad icke fått afgifva sin röst, valförrättning upphäfts eller förseelsen upprepats.

Om någon för tredje gången underlåter utföra hvad honom på embetets eller befattningens vägnar efter denna lag åligger, skall han böta från 1,200 till 3,000 kronor, eller, der omständigheterna dertill föranleda, mista innehafvande embete eller befattning.

§ 19. Denna lag träder i kraft den

Formulär till mantalsspass.*Mantalsspass.*

Undertecknad
 mantalsskrifven i _____ valkrets
 i _____ län
 gör veterligt

Som
 har anmält sig vilja under vistande i utlandet deltaga i riksdagsmannavalet för ofvannämnda valkrets, så attesteras härmed att
 Herr

hvars signalement är följande:

Hemort

Ålder

Längd

Kroppsstorlek

Ögon

Hår

Särskilda igenkänningstecken

Egenhändig underskrift

är införd såsom röstberättigad i mantalsslängden för
 valkrets

Ort, datum, år.

Utfärdarens nam.

(Sigill).

N:o

Utan lösen